

ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΣΚΟΠΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ No8

Επισκόπηση οικονομικών, εμπορικών και επιχειρηματικών ειδήσεων
για την πΓΔΜ

Επιμέλεια - Σύνταξη: Π. Λάρδα, Σύμβουλος ΟΕΥΑ'

Οκτώβριος 2017

Περιεχόμενα

1. Επιχειρηματική δραστηριότητα	3
1.1 Ενέργεια και Ορυκτά	3
-Ενέργεια: Παραγωγή και κατανάλωση (προσωρινά στοιχεία, Αύγουστος 2017)	3
-Ισοζύγιο Ενέργειας, 2016 - προκαταρκτικά στοιχεία	3
1.2 Κλάδος κατασκευών, δομικών υλικών και Real Estate	3
-Εξαγορά εργοστασίου παραγωγής σιδηρονικελίου 'FENI' από βουλγαρική εταιρεία 'Enekod'	3
1.3 Τραπεζικός & Ασφαλιστικός Τομέας	3
-Νομισματικές εξελίξεις στη πΓΔΜ (Σεπτέμβριος 2017)	3
-Τραπεζικά δάνεια προς ιδιώτες	4
-Σύνδεσμος Τραπεζών: Σταθερό το τραπεζικό σύστημα στην πΓΔΜ	4
1.4 Τομέας Μεταφορών & Επικοινωνιών	4
-Χρήση τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών στις επιχειρήσεις, 2017	4
-SUGARESKI: € 86 εκατ. επενδύσεις σε υποδομές για τα επόμενα δυο έτη.	5
1.5 Τομέας Τροφίμων και Γεωργίας	5
-2 ^{ος} Διεθνής Διαγωνισμός Γαστρονομίας από την Ένωση Μαγείρων της πΓΔΜ (Strumica, 24-28.10.17)	5
1.6 Τομέας Βιομηχανίας	5
-Δείκτης όγκου βιομηχανικής παραγωγής, (Σεπτέμβριος 2017)	5
-Δείκτες τιμών βιομηχανικών παραγωγών στην εγχώρια αγορά (Σεπτέμβριος 2017)	5
-Ενδείξεις για επαναλειτουργία του ρυπογόνου μεταλλουργικού εργοστασίου Jugohrom	5
1.7 Τομέας Τουρισμού	6
-Αναγκαίες περισσότερες επενδύσεις για τον κατασκηνωτικό τουρισμό	6
1.8 Άλλες ειδήσεις επιχειρηματικού ενδιαφέροντος	6
-Εξαγορά εμπορικού ονόματος εταιρείας διοργάνωσης εκθέσεων πΓΔΜ 'Skorje Fair' από βουλγαρική εταιρεία – επενδυτικά σχέδια αλβανικού ομίλου για πρώην εκθεσιακό χώρο 'Skorje Fair'	6
2. Οικονομικές ειδήσεις	6
-Δείκτης Μέσου Μηνιαίου Ακαθάριστου Μισθού (Αύγουστος 2017)	6
-Δείκτης Μέσου Μηνιαίου Καθαρού Μισθού (Αύγουστος 2017)	7
-Μείωση κρατικού και δημοσίου χρέους 0,1% το γ' τρίμηνο 2017	7
3. Ευρωπαϊκή προοπτική	7
-14 ^η Συνάντηση Υποεπιτροπής Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Θεμάτων και Στατιστικής της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης ΕΕ - πΓΔΜ (Σκόπια, 17.10.2017)	7
4. Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις	8
-Υπουργική συνάντηση των χωρών Visegrad και Δυτικών Βαλκανίων (Βουδαπέστη, 11.10.2017)	8
-Επίσκεψη Καταρινού αξιωματούχου σε πόλη Αχρίδας: Ενδιαφέρον για ενδεχόμενες επενδύσεις σε τουριστικό τομέα.	8
5. Ειδήσεις γενικού ενδιαφέροντος	8
- Ινστιτούτο Δημόσιας Υγείας: Αυξημένο σωματικό βάρος παρατηρείται στους ενήλικες στην πΓΔΜ	8
6. Εκδηλώσεις και εκθέσεις	8
- 6 ^ο Περιφερειακό Επιχειρηματικό Forum - 'Summit 100' (Σκόπια, 16-17 Οκτωβρίου 2017)	8
- 43 ^η Διεθνής Έκθεση 'TEHNOMA' (Σκόπια, 25-29 Οκτωβρίου 2017)	9

Σημείωση: Σε περίπτωση αναδημοσίευσης, να αναφέρεται η πηγή.

1. Επιχειρηματική δραστηριότητα

1.1 Ενέργεια και Ορυκτά

-Ενέργεια: Παραγωγή και κατανάλωση (προσωρινά στοιχεία, Αύγουστος 2017)

Σύμφωνα με στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, τον Αύγουστο 2017, η συνολική κατανάλωση ανά είδος ενεργειακών πρώτων υλών στη πΓΔΜ ήταν: 564.426 MWh ηλεκτρικής ενέργειας, 22.137 εκατ. nm³ φυσικού αερίου, 422.280 τόνοι άνθρακα και 100.127 τόνοι πετρελαϊκών προϊόντων. Η ακαθάριστη εθνική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας συμμετείχε με 79,6% στην ακαθάριστη εθνική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ το 95,7% της συνολικής εθνικής κατανάλωσης άνθρακα χρησιμοποιήθηκε για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

-Ισοζύγιο Ενέργειας, 2016 - προκαταρκτικά στοιχεία

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, το 2016, η συνολική πρωτογενής παραγωγή ενέργειας στη πΓΔΜ ήταν 1.113.745 τόνοι ισοδυνάμου πετρελαίου (toe) ή το 41,48% της ακαθάριστης εσωτερικής κατανάλωσης. Η ακαθάριστη εσωτερική κατανάλωση ενέργειας για το 2016 ήταν 2.685.196 τόνοι ισοδυνάμου πετρελαίου (toe). Οι μεγαλύτεροι τελικοί καταναλωτές ενέργειας το 2016 ήταν: οι μεταφορές με 34,92%, τα νοικοκυριά με 24,71% και η βιομηχανία με 21,38% (των διαθέσιμων για τελική κατανάλωση).

1.2 Κλάδος κατασκευών, δομικών υλικών και Real Estate

-Εξαγορά εργοστασίου παραγωγής σιδηρονικελίου 'FENI' από βουλγαρική εταιρεία 'Enekod'

Η βουλγαρική εταιρεία παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας 'Enekod' εξαγόρασε την εργοστασιακή μονάδα παραγωγής σιδηρονικελίου 'FENI' από την εγχωρίων συμφερόντων 'Cunico', σύμφωνα με κοινή ανακοίνωση των δύο εταιρειών. Η 'Enekod' έχει ήδη καταθέσει τρία (3) εκ. ευρώ σε λογαριασμό τράπεζας της πΓΔΜ και όπως σημειώνεται στην ανακοίνωση, είναι έτοιμη να επενδύσει το συγκεκριμένο ποσό στη λειτουργία του εργοστασίου, μόλις ολοκληρωθεί η διαδικασία της αγοραπωλησίας. Η εξαγορά του εργοστασίου 'FENI' από την 'Enekod', αποτελεί κίνηση διάσωσης της επιχείρησης, η οποία αντιμετώπιζε σοβαρό κίνδυνο διακοπής λειτουργίας, λόγω οικονομικών προβλημάτων. Σε παλαιότερη δήλωσή του σχετικά με το θέμα, ο αρμόδιος για την οικονομία Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης, κ. K. Angjushev (η εταιρεία του οποίου 'Energy Delivery Solutions' προμήθευε το εργοστάσιο με ηλεκτρική ενέργεια) είχε ξεκαθαρίσει ότι τα περιθώρια κρατικής στήριξης ήταν περιορισμένα και με βραχυπρόθεσμο ορίζοντα και είχε παροτρύνει τη διοίκηση της εταιρείας να αναζητήσει μακροπρόθεσμες λύσεις. Σημειώνεται ότι το ύψος των βουλγαρικών άμεσων ξένων επενδύσεων στην πΓΔΜ ανέρχεται σε 148 εκ. ευρώ, ήτοι 3,2% επί του συνόλου (σε επίπεδο σωρευτικών ΑΞΕ 1997-2016, σύμφωνα με στοιχεία Κεντρικής Τράπεζας πΓΔΜ). Μετά από μία περίοδο πτωτικής πορείας από το 2012 έως το 2014, την τελευταία διετία κινούνται ανοδικά, καταγράφοντας αύξηση της τάξης του 11,7%, το 2015 και του 13,6%, το 2016.

1.3 Τραπεζικός & Ασφαλιστικός Τομέας

-Νομισματικές εξελίξεις στη πΓΔΜ (Σεπτέμβριος 2017)

Το Σεπτέμβριο 2017, ο ευρύτερος δείκτης ποσότητας χρήματος M4 (broad money) σημείωσε μηνιαία πτώση 0,4%, κυρίως λόγω της μείωσης των βραχυπρόθεσμων καταθέσεων και του νομίσματος σε κυκλοφορία, σε αντίθεση με την αύξηση των μακροπρόθεσμων καταθέσεων και των καταθέσεων όψεως. Σε ετήσια βάση το λεγόμενο «ευρύ χρήμα» σημείωσε άνοδο 6,4%, δεδομένης της αύξησης όλων των συνιστωσών του, με αποτέλεσμα η μεγαλύτερη συμβολή στην ανάπτυξη να οφείλεται στις καταθέσεις όψεως και στις μακροπρόθεσμες καταθέσεις, ακολουθούμενη από το νόμισμα σε κυκλοφορία και τις βραχυπρόθεσμες καταθέσεις. Το Σεπτέμβριο τ.ε., οι συνολικές καταθέσεις σημείωσαν πτώση κατά 0,5%, με αποτέλεσμα η μείωση των καταθέσεων των επιχειρήσεων να υπερβεί εντελώς την αύξηση των καταθέσεων των νοικοκυριών. Σε ετήσια βάση, ο συνολικός ρυθμός αύξησης των καταθέσεων κατά 6,0% οφείλεται στην αύξηση των καταθέσεων και στους δύο τομείς, με την έντονη συμβολή του τομέα των νοικοκυριών (65,3%) στην αύξηση των καταθέσεων. Τον Σεπτέμβριο τ.ε., τα συνολικά δάνεια μειώθηκαν κατά 0,3% σε μηνιαία βάση, εξ' αιτίας της

μείωσης του δανεισμού προς τον εταιρικό τομέα, σε αντίθεση με την αύξηση του δανεισμού στον τομέα των νοικοκυριών. Η ετήσια αύξηση των δανείων κατά 4,3% οφείλεται στην αύξηση των δανείων προς τα νοικοκυριά, εν μέσω μειωμένου δανεισμού στον εταιρικό τομέα.

-Τραπεζικά δάνεια προς ιδιώτες

Από την άποψη των τύπων δανείων που χορηγήθηκαν σε ιδιώτες, το Σεπτέμβριο 2017, οι πιο κοινές κατηγορίες, αυτές των καταναλωτικών και στεγαστικών δανείων, σημείωσαν ίδια αύξηση κατά 0,7% σε μηνιαία βάση, οι οποίες σε ετήσια βάση είναι 11,9% και 14,1% αντίστοιχα. Αυτό το μήνα, τα δάνεια αυτοκινήτων σημείωσαν μηνιαία άνοδο 1,9%, δεδομένης της ετήσιας υποχώρησης κατά 5,2%, ενώ τα δάνεια με πιστωτικές κάρτες σημείωσαν μηνιαία και ετήσια μείωση κατά 0,2% και 1,0% αντίστοιχα. Επί πλέον, οι υπεραναλήψεις δεν κατέγραψαν καμία μεταβολή σε μηνιαία βάση, ενώ η ετήσια αύξηση ήταν 3,7%. Κατά τη διάρκεια του Σεπτεμβρίου τ.ε., άλλοι τύποι δανείων που χορηγήθηκαν σε ιδιώτες, σημείωσαν ελάχιστη μηνιαία μείωση 0,1%, ενώ ετησίως αυξήθηκαν κατά 0,5%.

-Σύνδεσμος Τραπεζών: Σταθερό το τραπεζικό σύστημα στην πΓΔΜ

Το τραπεζικό σύστημα διαθέτει σταθερότητα και επαρκής ρευστότητα, σύμφωνα με δηλώσεις του Πρόεδρου του Συνδέσμου Τραπεζών της πΓΔΜ, κ. Kosta Mitrovski, στις 31 Οκτωβρίου τ.ε, κατά την Παγκόσμια Ημέρα Αποταμίευσης και όπως ανέφερε δεν υπάρχει λόγος ανησυχίας για τις καταθέσεις των πολιτών. Οι ιδιώτες διατηρούν στις τράπεζες πάνω από 220 δισ δολάρια και οι επιχειρήσεις έχουν καταθέσεις ταμειυτηρίου περίπου 80 δισ δηνάρια. Μέχρι τον Σεπτέμβριο τ.ε., οι αποταμιεύσεις έχουν καταγράψει αύξηση 6%, σύμφωνα με τον Υπουργό Οικονομικών κ. Dragan Tundovski. Η Κεντρική Τράπεζα της πΓΔΜ (NBRM) εγγυάται, επίσης, τη σταθερότητα και ανέφερε ότι η αύξηση, κατά σχεδόν 1% (φτάνοντας το 10,6%), των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs) το β' τρίμηνο τ.ε., σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο 2017 δεν είναι ανησυχητική, δεδομένου ότι υπάρχουν περίοδοι όπου το ποσό των μη εξυπηρετούμενων δανείων διευρύνεται και, στη συνέχεια, συρρικνώνεται. Επίσης, όπως ανέφερε ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας κ. Dimitar Bogov, οι τράπεζες της χώρας δραστηριοποιούνται στην αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και τα ποσοστά αυτών των δανείων – τόσο των μεμονωμένων καταναλωτών, όσο και των επιχειρήσεων - είναι σημαντικά χαμηλά, σε σύγκριση με τις χώρες της περιοχής.

1.4 Τομέας Μεταφορών & Επικοινωνιών

-Χρήση τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών στις επιχειρήσεις, 2017

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας της πΓΔΜ, από τον Ιανουάριο 2017, το 91,2% των επιχειρήσεων με 10 ή περισσότερους υπαλλήλους είχε ευρυζωνική σύνδεση στο Διαδίκτυο (μέσω σταθερής ή κινητής ευρυζωνικής σύνδεσης). Η πρόσβαση στο Διαδίκτυο μέσω φορητής συσκευής που χρησιμοποιεί δίκτυο κινητής τηλεφωνίας (3G/4G) χρησιμοποιήθηκε από το 63,0% των επιχειρήσεων. Αυτός ο τύπος σύνδεσης κινητού Internet, μέσω φορητών συσκευών (πχ φορητός υπολογιστής, tablet, smartphone, τηλέφωνο PDA κλπ.), για επιχειρηματικούς σκοπούς, χρησιμοποιήθηκε από το 14,5% των απασχολούμενων. Περισσότερο από το ήμισυ το 54,2% των επιχειρήσεων έκανε χρήση των κοινωνικών μέσων δικτύωσης (π.χ. Facebook, LinkedIn, Twitter, Present.ly, YouTube, Flickr, Picassa, Wiki-tools κ.λπ.) δηλ. είχε ένα προφίλ χρήστη, έναν λογαριασμό ή μια άδεια χρήστη για την πρόσβαση σε ορισμένα κοινωνικά μέσα. Περίπου το 49% των επιχειρήσεων διέθεταν ιστότοπο/αρχική σελίδα, εκ των οποίων το 80% παρείχε στον ιστότοπό τους περιγραφές προϊόντων ή υπηρεσιών, τιμοκαταλόγους κλπ, το 59% είχε συνδέσμους ή αναφορές στα προφίλ κοινωνικών μέσων και το 21% παρείχε on-line παραγγελία ή κράτηση. Η χρήση των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών στις επιχειρήσεις αυξάνεται με γοργούς ρυθμούς στη χώρα. Κατά το 2016, το 10,3% των επιχειρήσεων με 10 ή περισσότερους υπαλλήλους διέθετε ηλεκτρονικό εμπόριο, δηλαδή αγορά ή πώληση αγαθών ή υπηρεσιών (μέσω δικτυακών τόπων ή συστημάτων τύπου EDI), το 6,0% των επιχειρήσεων διέθετε ηλεκτρονικές πωλήσεις και το 5,8% των επιχειρήσεων πραγματοποιούσε ηλεκτρονικές αγορές.

-SUGARESKI: € 86 εκατ. επενδύσεις σε υποδομές για τα επόμενα δυο έτη.

Ο Υπουργός Μεταφορών και Επικοινωνιών κ. Sugareski δήλωσε ότι η Κυβέρνηση σκόπευε να επενδύσει, με την υποστήριξη διεθνών οργανισμών, € 86 εκατ. για την ανακατασκευή δρόμων μήκους 420 χιλ. σε ολόκληρη τη χώρα, κατά τα επόμενα δύο έτη.

1.5 Τομέας Τροφίμων και Γεωργίας

-2^{ος} Διεθνής Διαγωνισμός Γαστρονομίας από την Ένωση Μαγείρων της πΓΔΜ (Strumica, 24-28.10.17)

Πενθήμερη εκδήλωση Γαστρονομίας πραγματοποιήθηκε μεταξύ 24-28 Οκτωβρίου τ.ε. στην πόλη Strumica, η οποία διοργανώθηκε από την "GASTROMAK", το Σύνδεσμο Αρχιμαγείρων και Κουζίνας της πΓΔΜ, με σκοπό την γνωριμία και την προβολή εθνικών γαστρονομικών παραδόσεων και κουλτούρας, υπό τη μορφή διαγωνισμού. Πρόκειται για το 2^ο Διεθνή Διαγωνισμό Γαστρονομίας, στον οποίο συμμετείχαν 300 Αρχιμάγειρες από 30 διαφορετικές χώρες, μεταξύ των οποίων Ηνωμένες Πολιτείες, Μεγάλη Βρετανία, Καναδάς, Ρωσία, Ιταλία, Ισραήλ, Τουρκία, καθώς και από γειτονικές χώρες όπως Βουλγαρία, Σερβία, Αλβανία κ.α. Επίσης, συμμετείχαν Ενώσεις Αρχιμαγείρων και Γαστρονόμων από διάφορες χώρες και ο κ. Thomas Gugler, ο Πρόεδρος της World Association of Chefs Societies. Από την Ελλάδα συμμετείχε η Ένωση Γαστρονομίας Ελλάδος και εννέα έλληνες Αρχιμάγειρες. Στο Gala dinner που αποτέλεσε την κατακλείδα της διοργάνωσης την τελευταία βραδιά του διαγωνισμού παρέστη και ο Πρωθυπουργός της χώρας κ. Zoran Zaev, ο οποίος απένειμε τα βραβεία στους νικητές.

1.6 Τομέας Βιομηχανίας

-Δείκτης όγκου βιομηχανικής παραγωγής, (Σεπτέμβριος 2017)

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής κατά το 9μηνο 2017, ήτοι την περίοδο Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2017, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους, ήταν 99,9. Ωστόσο, σε μηνιαία βάση, παρουσιάζεται ελαφρά ανάκαμψη σε ορισμένους τομείς, με το δείκτη όγκου βιομηχανικής παραγωγής για το Σεπτέμβριο 2017, σε σύγκριση με τον δείκτη όγκου βιομηχανικής παραγωγής του Σεπτεμβρίου 2016, να είναι 100,3. Ειδικότερα, η βιομηχανική παραγωγή στον τομέα της «Εξόρυξης», το Σεπτέμβριο 2017, σε σύγκριση με τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους, μειώθηκε κατά 2,6%, ενώ στον τομέα της «Βιομηχανίας» αυξήθηκε κατά 0,4%, και στον τομέα «Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο, ατμός και κλιματισμός» αυξήθηκε κατά 0,1%. Η αύξηση στη Βιομηχανία οφείλεται κυρίως στην αύξηση παραγωγής σε επιμέρους τομείς όπως στην παραγωγή καπνού, κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων, ηλεκτρικού εξοπλισμού, καθώς και στην κατασκευή μηχανημάτων και εξοπλισμού. Η βιομηχανική παραγωγή των κυριότερων βιομηχανικών ομίλων το Σεπτέμβριο 2017, σε σύγκριση με το Σεπτέμβριο 2016, ήταν υψηλότερη στην «Ενέργεια» κατά 3,6% και στα «Κεφαλαιουχικά αγαθά» κατά 8,1%, αλλά χαμηλότερη στα «Ενδιάμεσα προϊόντα εκτός της ενέργειας» κατά 2,1% και στα «Μη διαρκή καταναλωτικά αγαθά» κατά 3,2%.

-Δείκτες τιμών βιομηχανικών παραγωγών στην εγχώρια αγορά (Σεπτέμβριος 2017)

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, το Σεπτέμβριο 2017, οι τιμές των Βιομηχανικών παραγωγών στην εγχώρια αγορά αυξήθηκαν κατά 0,2% σε μηνιαία βάση και κατά 0,6% σε ετήσια βάση. Τον Σεπτέμβριο 2017, σε σύγκριση με τον Αύγουστο 2017, οι τιμές των Βιομηχανικών παραγωγών στην εγχώρια αγορά αυξήθηκαν στις Ομάδες «Μη διαρκή καταναλωτικά αγαθά» κατά 0,4% και «Ενέργεια» κατά 0,2%. Τον Σεπτέμβριο 2017, σε σύγκριση με τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους, οι τιμές των Βιομηχανικών παραγωγών στην εγχώρια αγορά αυξήθηκαν κατά 0,7% στην ομάδα «Κεφαλαιουχικών αγαθών» κατά 3,1%, «Ενδιάμεσων προϊόντων, εκτός ενέργειας» κατά 2,0% και «Μη διαρκών καταναλωτικών αγαθών» κατά 1,5%.

-Ενδείξεις για επαναλειτουργία του ρυπογόνου μεταλλουργικού εργοστασίου Jugohrom

Σύμφωνα με τα τοπικά μέσα ενημέρωσης (Alsaf M-TV) ολοκληρώθηκε πρόσφατα συμφωνία μεταξύ της Κυβέρνησης και της διοίκησης του μεταλλουργικού εργοστασίου Jugohrom, η οποία παραμένει μυστική. Οι ΜΚΟ αντιδρούν στη σιωπή της Κυβέρνησης, ανακοινώνοντας ότι δεν θα δεχθούν την επανενεργοποίηση του μεταλλουργικού εργοστασίου χωρίς την εγκατάσταση φίλτρων. Το εργοστάσιο, που θεωρείται το πιο ρυπογόνο

εργοστάσιο στην περιοχή του Tetono, έκλεισε πριν από ένα χρόνο η Κρατική Επιθεώρηση Περιβάλλοντος για μη τήρηση της παρατεταμένης προθεσμίας για την εγκατάσταση οικολογικού εξοπλισμού.

1.7 Τομέας Τουρισμού

-Αναγκαίες περισσότερες επενδύσεις για τον κατασκηνωτικό τουρισμό

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Οικονομίας και της Επιτροπής Τουρισμού, οι κατασκηνωτικοί χώροι που διοικούνται από το Υπουργείο Οικονομίας, όπως Ljubaniste, Andon Dukon, Livadiste, Gradiste, Elesec, Krani και AS κοντά στη Struga και τα Σκόπια, δεν έχουν ικανοποιητική επισκεψιμότητα, εξ' αιτίας της έλλειψη υποδομών, αντίθετα με άλλους κατασκηνωτικούς χώρους στην περιοχή, ειδικά εκείνους στην Ελλάδα και την Κροατία. Οι στατιστικές δείχνουν ότι κατά μέσο όρο χρησιμοποιήθηκαν περίπου 9.000 κρεβάτια για περίπου 74.000 διανυκτερεύσεις, περίπου το 90% των οποίων ήταν από εγχώριους τουρίστες και μόνο το υπόλοιπο 10% από ξένους τουρίστες. Ωστόσο, το Υπουργείο Οικονομίας και η Επιτροπή Τουρισμού είναι της άποψης ότι τα κάμπινγκ στην πΓΔΜ πρέπει να εκσυγχρονιστούν άμεσα, ειδικά εκείνα της λίμνης της Οχρίδας. Πιστεύουν ότι οι χώροι θα πρέπει να αναβαθμιστούν με νέες εγκαταστάσεις, δεδομένου ότι το κάμπινγκ συνεχίζει να αποτελεί ένα είδος τουρισμού, που επιλέγεται ευρέως από ξένους τουρίστες. Οι επαγγελματίες της τουριστικής βιομηχανίας υποστηρίζουν ότι οι αλλοδαποί τουρίστες επισκέπτονται κατασκηνώσεις στη χώρα, κυρίως τον Ιούνιο και τον Αύγουστο και οι εντόπιοι τουρίστες κυρίως τον Ιούλιο και τον Αύγουστο. Οι κατασκηνωτές που προέρχονται από τις ευρωπαϊκές χώρες αποτελούν μέρος της λεγόμενης ευρωπαϊκής κατασκηνωτικής περιόδου (European camping tour) που διαρκεί σχεδόν ένα μήνα, με αρκετές μέρες να διαμένουν και στην πΓΔΜ. Ο πιο δημοφιλής χώρος κατασκήνωσης στη πΓΔΜ είναι το κάμπινγκ λίγο έξω από τα Σκόπια, διότι η θέση του ενδείκνυται, ειδικά για όσους ταξιδεύουν ή επιστρέφουν από την Ελλάδα και την Τουρκία. Οι στατιστικές δείχνουν ότι η βιομηχανία κατασκήνωσης αποφέρει έσοδα στη χώρα που φτάνουν περίπου τα 25 εκατ. δηνάρια (€ 406 εκατ.) ετησίως.

1.8 Άλλες ειδήσεις επιχειρηματικού ενδιαφέροντος

-Εξαγορά εμπορικού ονόματος εταιρείας διοργάνωσης εκθέσεων πΓΔΜ 'Skopje Fair' από βουλγαρική εταιρεία – επενδυτικά σχέδια αλβανικού ομίλου για πρώην εκθεσιακό χώρο 'Skopje Fair'

Ο Εκτελεστικός Διευθυντής της εταιρείας διοργάνωσης εκθέσεων της πΓΔΜ 'Skopje Fair', κ. D. Kosutić ανακοίνωσε, στο πλαίσιο της τελετής εγκαινίων της έκθεσης 'TEHNOMA', την ολοκλήρωση της διαδικασίας πώλησης του εμπορικού ονόματος της επιχείρησης από την σλοβενική 'Era Group' στη βουλγαρική 'Kardfinans'. Ενημέρωσε, δε, ότι η 'Skopje Fair' θα συνεχίσει να δραστηριοποιείται στη διοργάνωση εκθέσεων. Η 'Kardfinans', η οποία αναμένεται να ανακοινώσει τα σχέδιά της σε χρονικό διάστημα δύο μηνών, φέρεται να εξετάζει τις δυνατότητες επένδυσης στην κατασκευή νέων εκθεσιακών εγκαταστάσεων. Σύμφωνα με δηλώσεις του αρμοδίου για την οικονομία Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης της πΓΔΜ, κ. K. Angjushev, η Κυβέρνηση της χώρας δεν είχε καμία ανάμειξη στη διαδικασία πώλησης της 'Skopje Fair' αλλά δύναται να βοηθήσει την εταιρεία 'Kardfinans', εφ' όσον σχεδιάζει να επενδύσει σε νέες εγκαταστάσεις, παρέχοντας τον κατάλληλο χώρο. Σημειώνεται ότι ο χώρος που φιλοξενούσε τις εγκαταστάσεις της 'Skopje Fair', πουλήθηκε στην αλβανική 'Balfin Group', η οποία σχεδιάζει να επενδύσει, σε χρονικό διάστημα 5-7 ετών, 300 εκατ. ευρώ για την κατασκευή μεγάλου εμπορικού κέντρου και συγκροτήματος κτιρίων για οικιστική και επαγγελματική χρήση. Ο όμιλος 'Balfin' είχε επενδύσει στην κατασκευή του εμπορικού κέντρου 'Skopje City Mall', το οποίο εξαγόρασε τον Οκτώβριο του 2016 η βρετανική 'Hystead Ltd', έναντι 92 εκατ. ευρώ.

2. Οικονομικές ειδήσεις

-Δείκτης Μέσου Μηνιαίου Ακαθάριστου Μισθού (Αύγουστος 2017)

Σύμφωνα με στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, ο δείκτης του μέσου μηνιαίου ακαθάριστου μισθού που καταβλήθηκε ανά εργαζόμενο τον Αύγουστο 2017, σε σύγκριση με τον Αύγουστο 2016, ήταν 102,7. Η αύξηση αυτή οφείλεται στην αύξηση του μέσου μηνιαίου ακαθάριστου μισθού που καταβάλλεται ανά εργαζόμενο στους τομείς: Μεταλλεία και λατομεία (27,4%), Πληροφορική και επικοινωνία (9,2%) και Τεχνών,

ψυχαγωγίας και αναψυχής (9,0%). Η αύξηση του μέσου μηνιαίου ακαθάριστου μισθού που καταβλήθηκε ανά εργαζόμενο σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα καταγράφηκε στους τομείς: Ορυχεία και λατομεία (26,3%), Τέχνες, ψυχαγωγία και αναψυχή (8,7%) και παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και κλιματισμού (3,7%). Ο μέσος μηνιαίος ακαθάριστος μισθός που καταβλήθηκε ανά εργαζόμενο τον Αύγουστο 2017 ήταν 33.675 δηνάρια (περίπου € 547). Τον Αύγουστο 2017, το 1,1% των εργαζομένων στη πΓΔΜ δεν έλαβε καμία πληρωμή.

-Δείκτης Μέσου Μηνιαίου Καθαρού Μισθού (Αύγουστος 2017)

Σύμφωνα με στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, ο δείκτης του μέσου μηνιαίου καθαρού μισθού που καταβλήθηκε ανά εργαζόμενο τον Αύγουστο 2017, σε σύγκριση με τον Αύγουστο 2016, ήταν 102,8. Η αύξηση αυτή οφείλεται στην αύξηση του μέσου μηνιαίου καθαρού μισθού που καταβάλλεται ανά εργαζόμενο στους τομείς: Μεταλλεία και λατομεία (32,7%), Τέχνες, ψυχαγωγία και αναψυχή (10,9%) και Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες (9,4%). Η αύξηση του μέσου μηνιαίου καθαρού μισθού που καταβλήθηκε ανά εργαζόμενο σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα καταγράφηκε στους τομείς: Ο τομέας των ορυχείων και λατομείων (31,2%), της τέχνης, της ψυχαγωγίας και της αναψυχής (10,8%) και της παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και κλιματισμού (3,5%). Ο μέσος μηνιαίος καθαρός μισθός που καταβλήθηκε ανά εργαζόμενο τον Αύγουστο 2017 ήταν 22.912 δηνάρια (περίπου € 372). Τον Αύγουστο 2017, το 1,1% των εργαζομένων στη πΓΔΜ δεν έλαβε καμία πληρωμή.

-Μείωση κρατικού και δημοσίου χρέους 0,1% το γ' τρίμηνο 2017

Σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών κατά το γ' τρίμηνο 2017 το κρατικό και δημόσιο χρέος μειώθηκε κατά 0,1%, σε σύγκριση με τους προηγούμενους τρεις μήνες. Το κρατικό και δημόσιο χρέος ανέρχεται σε 4,69 δισ. Ευρώ ή 45,8% του ΑΕΠ. Το Υπουργείο δήλωσε ότι η μείωση του χρέους οφείλεται στην εξόφληση των εκκρεμώσεων υποχρεώσεων που αφορούν στο ξένο χρέος, ύψους 101,9 εκατ. ευρώ. Εν τω μεταξύ, το Υπουργείο εξέδωσε κρατικά χρεόγραφα, ύψους 71,6 εκατ. ευρώ για την αποπληρωμή χρέους 66,9 εκατ. ευρώ που προέκυψε από τίτλους που είχαν εκδοθεί προηγουμένως. Η διαφορά θα χρησιμοποιηθεί για δημοσιονομικούς σκοπούς, σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών.

3. Ευρωπαϊκή προοπτική

-14^η Συνάντηση Υποεπιτροπής Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Θεμάτων και Στατιστικής της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης ΕΕ - πΓΔΜ (Σκόπια, 17.10.2017)

Πραγματοποιήθηκε στα Σκόπια, στις 17 Οκτωβρίου 2017, η 14^η Συνάντηση της Υποεπιτροπής Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Θεμάτων και Στατιστικής ΕΕ-πΓΔΜ, υπό την κοινή προεδρία του Προϊσταμένου της Μονάδας D1 της Γεν. Δ/σης Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG ECFIN), κ. Uwe Stamm και του Αναπλ. Δ/ντή Διεθνών Χρηματοοικονομικών Σχέσεων και Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους του Υπουργείου Οικονομικών της πΓΔΜ, κ. Andrija Aleksoski. Ο κ. Aleksoski σημείωσε τη θετική δυναμική που έχει δημιουργηθεί μέσα από την υλοποίηση του κυβερνητικού σχεδίου μεταρρυθμίσεων 3-6-9, τη δέσμευση της Κυβέρνησης για υιοθέτηση του Προγράμματος μεταρρύθμισης της δημοσιονομικής διαχείρισης και την πρόοδο του διαλόγου για το Πρόγραμμα Οικονομικών Μεταρρυθμίσεων 2017-2019 (ERP). Επιπλέον, εξέφρασε την εκτίμηση ότι, παρά την παρατεταμένη πολιτική αστάθεια που προηγήθηκε του σχηματισμού της νέας Κυβέρνησης, έχει διατηρηθεί η απαιτούμενη μακροοικονομική σταθερότητα. Από πλευράς του, ο κ. Stamm διατύπωσε την άποψη ότι η περίοδος πολιτικής αστάθειας «άφησε τα σημάδια της» στην οικονομία και διέβρωσε σε ορισμένο βαθμό την επενδυτική εμπιστοσύνη. Αναγνώρισε, ωστόσο, ότι σημαντικοί δείκτες, όπως αυτός της ιδιωτικής κατανάλωσης και της αύξησης των εξαγωγών, διατηρήθηκαν στο επιθυμητό επίπεδο. Εστίασε, δε, στα ακόλουθα πεδία, τα οποία χαρακτήρισε ως τα πλέον σημαντικά για την οικονομική πολιτική της Κυβέρνησης Zaev: στην ολοκληρωμένη στρατηγική δημοσιονομικής εξυγίανσης, στο δημοσιονομικό κανονιστικό πλαίσιο, στον περιορισμό των μη παραγωγικών δαπανών χωρίς να θιγούν συγκεκριμένοι τομείς ανάπτυξης, στην ορθή αξιολόγηση των προτεραιοτήτων του προϋπολογισμού και στην επίλυση δομικών προβλημάτων και ανισοτήτων στην αγορά εργασίας.

4. Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις

-Υπουργική συνάντηση των χωρών Visegrad και Δυτικών Βαλκανίων (Βουδαπέστη, 11.10.2017)

Σε ανταπόκριση προσκλήσεως του ομόλογό του από την Ουγγαρία, κ. Πέτερ Σζιιτζάρτο, ο Υπουργός Εξωτερικών κ. Νικόλα Ντιμιτρόφ παρέστη την 11^η Οκτωβρίου τ.ε. στην Υπουργική Συνάντηση των χωρών Visegrad και των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων, στη Βουδαπέστη. Το κύριο θέμα ήταν η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση των κρατών των Δυτικών Βαλκανίων. Κλήθηκαν, επίσης, να παραστούν οι Υπουργοί από Εσθονία, Ρουμανία και Σλοβενία.

-Επίσκεψη Καταρινού αξιωματούχου σε πόλη Αχρίδας: Ενδιαφέρον για ενδεχόμενες επενδύσεις σε τουριστικό τομέα.

Ο σείχης του Κατάρ Jassim bin Hamad bin Khalifa Al Thani επισκέφθηκε στις 23-24 τ.μ. την πόλη της Αχρίδας, προκειμένου να εντοπίσει και να αξιολογήσει τοποθεσίες, οι οποίες θα μπορούσαν να φιλοξενήσουν ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις. Σύμφωνα με τα εδώ ΜΜΕ, ο Καταρινός αξιωματούχος συναντήθηκε με τον Δήμαρχο της Αχρίδας, J. Stojanoski και εκπροσώπους του Υπουργείου Γεωργίας, Δασών και Υδάτινης Οικονομίας, οι οποίοι τον ενημέρωσαν για τις δυνατότητες επενδύσεων στον τομέα του τουρισμού. Ο σείχης Al Thani εξέφρασε αρχικό ενδιαφέρον και δήλωσε ότι θα ενημερώσει σύντομα τις Αρχές της πόλης για ενδεχόμενα επενδυτικά σχέδια. Οι καταρινές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην πΓΔΜ είναι, σύμφωνα με τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της χώρας, μηδενικές.

5. Ειδήσεις γενικού ενδιαφέροντος

- Ινστιτούτο Δημόσιας Υγείας: Αυξημένο σωματικό βάρος παρατηρείται στους ενήλικες στην πΓΔΜ

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Δημόσιας Υγείας, το 62,7% των ανδρών και το 48,4% των γυναικών στη πΓΔΜ ηλικίας άνω των 18 ετών έχουν αυξημένο σωματικό βάρος, ενώ το 19,6% και το 17,2% είναι παχύσαρκοι. Στα αγόρια το ποσοστό με υπερβολικό βάρος αυξήθηκε από 37,9% το 2010 σε 39,4% το 2016 και στα κορίτσια από 31,5% το 2010 σε 32,9% το 2016. Η συχνότητα εμφάνισης της παχυσαρκίας σε αγόρια αυξήθηκε από 19,5% το 2010 σε 20,5% το 2016 και στα κορίτσια από 13,1% το 2010 στο 15,2% το 2016.

6. Εκδηλώσεις και εκθέσεις

- 6^ο Περιφερειακό Επιχειρηματικό Forum - 'Summit 100' (Σκόπια, 16-17 Οκτωβρίου 2017)

Στις 16-17 Οκτωβρίου 2017 πραγματοποιήθηκε στα Σκόπια το 6ο περιφερειακό επιχειρηματικό forum 'Summit 100' με θέμα τη δια-συνδεσιμότητα. Την εκδήλωση συν-διοργάνωσαν η σερβική και η σλοβενική Ένωση διοίκησης επιχειρήσεων, η κροατική Ένωση εργοδοτών (HUP), η εδώ φαρμακευτική 'Alkaloid', οι 'ASA Holding' και 'BBI Bank' από τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη και ο Μη Κυβερνητικός Οργανισμός 'Atlas Foundation'. Στο forum συμμετείχαν, κατόπιν πρόσκλησης, 150 επικεφαλής επιχειρήσεων από χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, ο Πρόεδρος της πΓΔΜ, οι Πρωθυπουργοί πΓΔΜ, Αλβανίας και Μαυροβουνίου, ο Προεδρεύων του Υπουργικού Συμβουλίου της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης, καθώς και η Επίτροπος Μεταφορών της ΕΕ, V. Bulc. Σύμφωνα με τα εδώ ΜΜΕ, ο Πρόεδρος της πΓΔΜ, κ. G. Ivanov σημείωσε στον χαιρετισμό του ότι η δικτύωση και η περαιτέρω διείσδυση των ψηφιακών τεχνολογιών, σε συνδυασμό με την ένταξη σε Ε.Ε. και NATO, είναι απαραίτητες εν όψει των προκλήσεων που έχουν να αντιμετωπίσουν οι οικονομίες των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων. Η Επίτροπος Μεταφορών τόνισε τη σημασία της ευρωπαϊκής προοπτικής των Δυτικών Βαλκανίων, εκφράζοντας την εκτίμηση ότι η ένταξη των χωρών της περιοχής στην Ε.Ε. είναι σήμερα περισσότερο ρεαλιστική απ' ό,τι πριν από μία δεκαετία. Προσέθεσε, δε, ότι η υπογραφή της Συνθήκης για την ίδρυση της Κοινότητας Μεταφορών ήλθε ως αποτέλεσμα της περιφερειακής σταθερότητας. Επιπλέον, ανέδειξε τη σημασία της ψηφιακής τεχνολογίας ως φορέα αλλαγής που δύναται να συνεισφέρει σημαντικά στη βελτίωση των μεταφορών, μέσα από τη μείωση του διοικητικού φόρτου έως και 60%. Από πλευράς τους, οι ηγέτες των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων που συμμετείχαν στο forum, αναγνώρισαν τη σημασία της δια-συνδεσιμότητας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και την προσέλκυση επενδύσεων στην περιοχή και συμφώνησαν ως

προς την ανάγκη επενδύσεων για τη βελτίωση των υφιστάμενων οδικών υποδομών. Η περιφερειακή πρωτοβουλία 'Summit 100' πρόκειται, σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση των διοργανωτών, να λάβει επίσημο χαρακτήρα, μέσα από την υπογραφή Μνημονίου Κατανόησης και Συνεργασίας με το 'Western Balkan Chambers Investment Forum'.

- 43^η Διεθνής Έκθεση 'TEHNOMA' (Σκόπια, 25-29 Οκτωβρίου 2017)

Στις 25-29 Οκτωβρίου τ.ε. πραγματοποιήθηκε στα Σκόπια η 43η Διεθνής Έκθεση 'TEHNOMA', υπό τη διοργάνωση της 'Skopje Fair'. Πρόκειται για μία από τις παλαιότερες Εκθέσεις στη χώρα, η οποία απευθύνεται, κυρίως, σε εταιρείες που δραστηριοποιούνται στους τομείς της μεταλλουργίας, των ηλεκτρολογικών υλικών, της ενέργειας, της κατασκευαστικής βιομηχανίας και της ασφάλειας. Στη διοργάνωση συμμετείχαν 49 εκθέτες, μεταξύ των οποίων η εδώ αυστριακή Πρεσβεία (με περίπτερο στο οποίο φιλοξενούνταν αυστριακών συμφερόντων εταιρείες), ο ουγγρικός οργανισμός εξωτερικού εμπορίου (Hungarian National Trading House) και εταιρείες από τη Βουλγαρία και το Κόσσοβο. Η ελληνική συμμετοχή ήταν περιορισμένη, καθώς περιελάμβανε μία εγχώρια εταιρεία, ελληνικής ιδιοκτησίας, εισαγωγής αγροτικού εξοπλισμού ('Agromer Trejd), έναν εγχώριο αντιπρόσωπο ελληνικών προϊόντων επαγγελματικής εστίασης ('Gemaks') και μία βουλγαρική εταιρεία εμπορίας ανταλλακτικών φορτηγών ('Trans Res Servis E.O.O.D.') συνεργαζόμενη με ελληνική εταιρεία ('Eurofedem'). Αποστέλλεται κατάλογος συμμετεχόντων σε ηλεκτρονική μορφή. Σύμφωνα με εκτίμηση των διοργανωτών, η Έκθεση συγκέντρωσε περίπου 25.000 επισκέπτες. Ο τομέας της διοργάνωσης εκθέσεων στην πΓΔΜ φαίνεται να εισέρχεται σε μεταβατική φάση, δεδομένης της πρόσφατης εξαγοράς του εμπορικού ονόματος της 'Skopje Fair' από τη βουλγαρική 'Kardfinans' και των εκθεσιακών της εγκαταστάσεων από την αλβανική 'Balfin Group'. Ως εκ τούτου, η νέα εικόνα του συγκεκριμένου τομέα αναμένεται να διαμορφωθεί από τα σχέδια της 'Kardfinans' και την ενδεχόμενη είσοδο άλλων εταιρειών στο χώρο.

Η Προϊσταμένη

Παγόνα Λάρδα
Σύμβουλος ΟΕΥ Α'